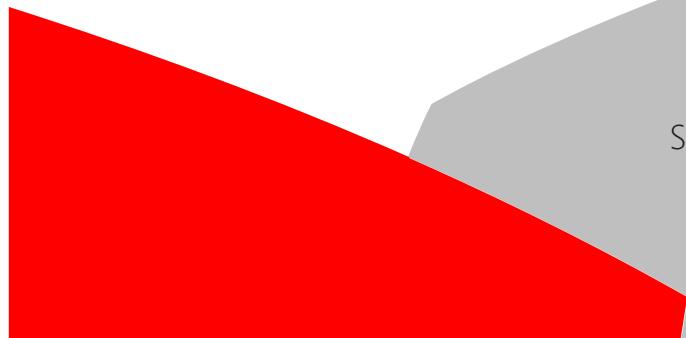


#miMožemo

Politike Forumu mladih Naše stranke



Sarajevo, juli 2020.

NAŠA PRIČA

Politike Forumu mladih Naše stranke iz 2020. godine nazvane su #miMožemo s jasnom intencijom da mladi mogu i žele raditi za bolje obrazovanje, bolje prilike i mogućnosti, zdravstvo, sigurnost, zdraviji okoliš, održivo društvo i bolju Bosnu i Hercegovinu. Naš cilj ostaje isti kao i do sada; približavanje politika Naše stranke mladima, njihovim potrebama, ambicijama i željama kojima ćemo izgraditi bolje i pravednije društvo.

Godinama do sada, mladi su živjeli kao stigmatizirani dok su sve odluke donosili drugi u ime mladih i pod krinkom za mlađe. 30 godina takvog odnosa učinilo je svoje; stopa nezaposlenosti među mladima iznosi 50%, svako drugo mlado lice u Bosni i Hercegovini funkcionalno je nepismeno, izuzetno loša poslovna klima, nepotrebne procedure i još mnogi drugi nedostatci koji mlađe tjeraju iz Bosne i Hercegovine.

Danas, osnovni plan za budućnost većine mladih ljudi u Bosni i Hercegovini bazira se na pitanju „kako otići?“ I baš zato #miMožemo pokazati kako ostati i boriti se za bolje prilike za sve nas, #miMožemo promijeniti ovu zemlju!

Našim radom probudit ćemo nadu građana, posebno mladih, da ipak može bolje. Ta nuda bit će glavna snaga svih promjena koje će uslijediti.

Put kojim želimo ići neće biti lagan; morat ćemo krenuti od manjih pitanja na koja možemo utjecati sve dok, malo po malo, mi kao mlađi ne postanemo glavna pokretačka snaga nove Bosne i Hercegovine. Radit ćemo na pitanjima učenika, studenata, mlađih poduzetnika, freelancera, sportista i umjetnika, naučnika, svih nas koji živimo san naše zemlje kao progresivne i prosperitetne. Siguran sam, da ćemo zajedno u tome i uspjeti.

Pridružite nam se na tom putu kako bismo zajedno pokazali da #miMožemo

Sarajevo, juli 2020.

Politički direktor Forumu mladih Naše stranke,
Jašarević Amel



NAŠA VIZIJA RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE

Obrazovanje

Obrazovanje u Bosni i Hercegovini nerijetko ima demotivirajući efekt, te se prirodni talenti učenika i studenata često ne podržavaju. Čak 30.5% mladih smatra da nema nikakvu ili neznatnu korist od obrazovanja u svrsi zapošljavanja u struci. Manjak prakse 27% mladih ocjenjuje kao najveći problem formalnog obrazovanja, dok 23% mladih smatra da su preopširni nastavni planovi i programi glavni problem u obrazovanju. Neformalno obrazovanje pohađalo je oko 50% mladih u formi kurseva stranih jezika, dok su drugi oblici neformalnog obrazovanja skoro neznatni.

Kao dva najveća problema obrazovanja, prethodno su navedeni; manjak prakse i preopširni nastavni programi. Oba problema rješiva su kroz par konkretnih koraka koji počinju reformom nastavnih planova i programa, odnosno kurikularnom reformom. Prema rezultatima PISA testa u Bosni i Hercegovini iz 2019. svaki drugi učenik u Bosni i Hercegovini, funkcionalno je nepismen što je eklatantan primjer preopširnosti nastavnih planova i programa.

Preduniverzitsko obrazovanje

Trenutna postavka obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini, zaostala je u vremenu od prije 40ak godina, te ista je fokusirana na hiper-produkciji kadra spremnog za zapošljavanje u primarnom i sekundarnom sektoru privrede, posebno industriji. Obrazovanje Bosne i Hercegovine teži dovesti sve učenike na isti nivo znanja, dok se talenti učenika ne podržavaju, te je usmjerenost u tom pogledu dovedena do besmislenosti. Kompetencije učenika i studenata za samozapošljavanje, inovativnost, ekspertnost su na nezadovoljavajućoj razini. Učenici nemaju spremnost, odlučnost i odvažnost za nadmetanje u tržišnom sistemu današnjice.

Ekspertnost i usmjerenost se ne cijene dovoljno što kanimo promijeniti, te stvoriti sistem u kojem se podržava ekspertno obrazovanje od osnovne škole do fakulteta.

Naše mjere za poboljšanje preduniverzitskog obrazovanja;

- smanjenje obima nastavnog sadržaja,
- povećanje obima praktične nastave,
- jedinstven sistem završne ocjene učenika,
- jasno definirani ishodi učenja,
- reforma udžbeničke politike,
- upotreba udžbenika samo gdje je to neophodno i
- evaluacija i kontrola kvaliteta rada nastavnog osoblja i škola.

Nastavni sadržaj i praktična nastava

Preobimnost nastavnih planova i programa još od 2017. godine zvanično je označena kao jedan od najvećih problema obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Velika količina nastavnog sadržaja ne dozvoljava temeljitu i kvalitetnu analizu jedne lekcije već naprotiv, zadržava se na iznimnoj površnosti u radu. Pri takvoj postavci sistema osnovni alat u učenju je površno memoriranje ogromne količine informacije koje ni pojedinačno ni u cjelini nemaju suštinski značaj. Posebna besmislenost takvog modela je današnja laka dostupnost svih potrebnih informacija putem interneta. Solucija kakva se pri ovom problemu nameće je smanjenje obima nastavnog sadržaja kako bi učenici stekli kvalitetnu vještinu obrade i rada s podacima na realnim i konkretnim uzorcima. Učenicima je potrebno znanje o načinima obrade i rada s podacima i informacijama, a ne memoriranje i učenje „na pamet“.

Nedostatak praktične nastave usko je vezan sa preobimnošću nastavnih sadržaja s obzirom na to da zbog ograničenog broja časova i sustizanja norme u obradi svih planom i programom predviđenih lekcija prioritet se stavlja na ispunjavanje zacrtane norme te se praktična nastavna u tom nerijetkom slučaju zanemaruje. Odvajanje i planiranje većeg broja časova za praktičnu nastavu dobra je polazna osnova ka efektnijoj nastavi u Bosni i Hercegovini. Reforma postojećih nastavnih planova i programa (kurikularna reforma) jedan je od najznačajnijih koraka. Svakako, ista se ne bi trebala tretirati kao jednokratno pitanje, već bi se planovi i programi trebali redovno updateovati kako bi bili u koraku s vremenom.

Završna ocjena i ishodi učenja

Problem nejedinstvenosti u sistemu završne ocjene učenika najefikasnije se može riješiti centraliziranjem tog sistema kako bi svi učenici imali jednak tretman, te prošli isti test koji će sve njih rangirati po istoj metodologiji i tako ih na pravedan i fer način suočiti s dalnjim školovanjem i upisom na obrazovne ustanove višeg nivoa.

Iznimno je važno definirati kroz ishode učenja šta je to što bi učenici trebali znati i koje vještine bi trebaju imati nakon školovanja, a onda na osnovu tih ishoda kreirati daljnji razvoj obrazovanja i update planova i programa.

Udžbenici

Udžbenička politika vrlo je kontroverzno pitanje u Bosni i Hercegovini jer je ona često političko, a ne stručno pitanje. Potrebno je jasno odvojiti dnevnu politiku od obrazovanja, te kreirati udžbenike koji će biti svrshodni učenicima i nastavnicima, a ne političkim strujama ili opcijama.

Cijeneći napredak i razvoj modernih tehnologija potrebno je utvrditi da li su udžbenici uopće potrebni za većinu predmeta. Dostupnost informacija putem interneta, upotreba IKT-a nešto je što bi trebalo potisnuti veliki broj udžbenika iz škola. Ovakav pristup je ekološki prihvatljiviji, smanjuje prostor potreban za čuvanje udžbenika, spašava učenike od nošenja velikih i teških školskih torbi, te omogućava pristup nastavnom materijalu sa skoro svih lokacija.

Nastavnici i škole

Nastavnici i škole kao realizatori svih mjera na terenu dužni su snositi odgovornost. Svaki njihov rad koji ne odgovara standardima pedagogije i struke mora se sankcionisati. Nažalost, danas ne postoje mehanizmi kažnjavanja takvih nastavnika, što je potrebno promijeniti radi postizanja njihove odgovornosti prema radu.

Univerzitetsko obrazovanje

Paradigma obrazovanja u Bosni i Hercegovini, posebno visokog, postala je važnost diplome kao „papira“ te ona često predstavlja potvrdu o vremenu provedenom u nekoj obrazovnoj ustanovi, a ne ono što bi trebala predstavljati; realnu sliku znanja i vještina. Nerijedak je slučaj da studenti u Bosni i Hercegovini kažu „kada diplomiram“, a ne „kada nešto naučim“. Ovo oslikava percepciju mladih po kojoj se cjeni diploma koja se izdaje kao puka potvrda iza koje ne stoje znanje i kompetencija.

Naše mjere za poboljšanje univerzitetskog obrazovanja;

- uvođenje mogućnosti nadzora, kontrole i sankcionisanja profesora od strane ustanove,
- kvalitetna akreditacija,
- ukidanje nepotrebnih taksi za studente,
- bolje i s tržištem rada usklađenije upisne kvote,
- reguliranje studentskog organizovanja i
- povećanje obima praktične nastave.

Nadzor i kontrola

Nesavjestan rad nastavnog osoblja, visokoškolska ustanova uglavnom ne može kontrolirati te u slučaju potrebe sankcionisati. Potrebno je izmijeniti zakonske i podzakonske propise kako bi se dala mogućnost nadležnim tijelima da sankcionišu sve one čiji rad ne zadovoljava standarde struke.

Akreditacija

Lošom akreditacijom univerziteta i fakulteta u Bosni i Hercegovini, posebno privatnih, došlo se do stanja u kojem imamo veliki broj ustanova čiji kvalitet obrazovnog procesa nije na zadovoljavajućem nivou. Također, akreditacija javnih univerziteta i fakulteta mora biti reformisana i unaprijeđena kako bi se riješili problemi gomilanja studijskih programa, upitne kvalitete. Akreditacija mora biti agresivna i rigorozna kako bi se svi oni koji nemaju realan osnov da se bave obrazovanjem morali povući iz istog.

Takse i upisne kvote

Veliki je broj raznih, nepotrebnih dažbina koje su studenti dužni plaćati. One nemaju drugu svrhu osim osiguranja neznatnog priliva sredstava univerzitetu. Stoga, sve dažbine za koje se ne može pronaći realna osnova njihovog postojanja potrebno je ukinuti, a one za koje se osnova može pronaći treba potrebno je revidirati iznose.

Kreiranje upisnih kvota na obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini potrebno je prilagoditi potrebama tržišta rada na realnoj osnovi. Takve mjere pokušane su u nekim sredinama, no ipak nisu doživjele efektност u velikoj mjeri. Ovakvu mjeru koju će provoditi niži nivoi vlasti potrebno je usaglasiti na nivou Bosne i Hercegovine cijeneći činjenicu da na makro planu Bosna i Hercegovina predstavlja jedinstvo tržište rada. Samo 40% mladih ima usklađeno radno mjesto s obrazovanjem što jasno pokazuje produkciju kadra koji našem tržištu nije potreban.

Praktična nastava

Nedostatak praktične nastave evidentan je u svim obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, pa tako i visokoškolskim. Praktična nastava posebno je značajna jer konkretno priprema studente za suočavanje s problemima s kojim će se susresti nakon završetka studija. Znanje koje studenti stiču je teorijsko, te se studenti suočavaju s teškoćama prilikom primjene istog u praksi jer im nedostaju vještine koje njihov posao zahtijeva.

Stipendiranje

Stipendiranje i generalno podrška učenicima i studentima moraju biti prisutni od osnovne škole do fakulteta s ciljem razvijanja njihovih talenata. Stipendiranje se mora temeljiti na ekspertizmu te je neophodno jasno definirati da je presudni kriteriji uspjeh i afirmiranost. Svakako, stipendiranje se ne smije zadržati samo na formalnom obrazovanju, već jednaku ulogu mora igrati i neformalno obrazovanje kao jedno od ključnih za razvijanje kompetencija u današnjem svijetu. Stipendiranje i podrška postavljeni na pravilan i efikasan način jedan su od najboljih alata na putu ka ekspertnom obrazovanju.

Zapošljavanje

Ključne mjere za zapošljavanje/samozapošljavanje mladih:

- porezne olakšice za mlade (što uključuje i freelancere s obzirom da isti najčešće spadaju u kategoriju mladih),
- podrška start-upovima,
- smanjenje potrebnog vremena za registraciju firme,
- ukidanje ili smanjivanje kotizacija, dažbina i taksi (ovisno koliko su iste potrebne),
- pokretanje programa i sistema preduzetništva za mlade ispod 18 godina,
- regulisanje i podrška za „after school jobs“ i
- bolji uslovi obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja na radu.

Registracija biznisa i takse

Prema podacima Doing business liste za 2019. za osnivanje firme u Bosni i Hercegovini potrebno je 80 dana, 13 procedura koje koštaju minimalno 1399 KM. Postupci olakšavanja registracije firme i takse koje se plaćaju pri tom postupku mogu se lako i efektno riješiti kroz par konkretnih odluka.

Start-up

Podrška start-upovima iznimno je značajna jer ista može biti i mjeru samozapošljavanja. Takva podrška može biti višestruko vraćena u budžet kroz par godina. Iako je uspjeh start-up projekta često neminovan, na početku, potrebna je podrška i ulaganje kako bi se projekat mogao razviti. Nadležni nivoi vlasti moraju osigurati finansijsku podršku, olakšice u poslovanju i sve druge mjeru koje će pomoći razvoj ovog tipa kompanija.

After school jobs

After school jobs trend je koji se proširio i na Bosnu i Hercegovinu, a podrazumijeva zapošljavanje mladih u njihovom slobodnom vremenu nakon škole ili fakulteta. S obzirom na to da se uglavnom zapošljavaju na poslovima uslužnih djelatnosti, odnos prema njima je, nažalost, često izrabljivački, uz iznimno slaba primanja. Potrebno je donijeti propise kojima će se ova skupina zaštiti od izrabljivanja na radu, ali ipak i dalje ostati konkurentna.

Obrazovanje, usavršavanje i osposobljavanje na radu

Oblast obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja na radu nije na zadovoljavajućem nivou cijeneći situaciju da poslodavac nerijetko radniku zadaje teške fizičke poslove na kojima neće steći potrebno znanje. Potrebno je izmijeniti propise kako bi se tačno regulirao odnos naučenog i urađenog, smanjila mogućnost izrabljivanja radnika, te ukinula mogućnost primanja naknade poslodavcu radi zapošljavanja radnika koji se obrazuje, usavršava ili osposobljava na radu.